

BİLİM KÜLTÜR VE EĞİTİM

Sosyal medya ve mahremiyet algısının dönüşümü

Doğa Kurtyığıt – İKÜ Kültür Noktası

İnternet ağlarının en büyük kazanımlarından biri olan ve geliştiricisi olarak kabul edilen Sosyal Medya; günlük yaşamın getirdiği kısıtlamalardan uzaklaşarak, zaman ve mekân sınırlarını aşan bir iletişim özgürlüğü sağlamaktadır. Ancak, bireylerin sosyal medya kullanımı arttıkça, gerçek yaşamdaki ilişkilerini bu dijital platformlara taşıma eğilimleri de artıyor ve sonuç olarak, gerçek hayattaki sosyal etkileşimlerden giderek uzaklaşma riski doğuyor. (Budak, 2018). İşte tam da bu noktada bireyler özgür olduklarını düşündükleri sosyal medyanın duvarları içerisine hapsolarak bu ortam için yaşamlarını şekillendirmeye başlamaktadır. Kişilerin sosyal medyanın iletişim tarzına bir şekilde bağımlı hale gelmeleri paylaşım içeriklerini de etkilemektedir. Paylaşımlar, buldukları sosyal mecranın kalıpları içerisinde değerlendirilerek diğer kullanıcıların beğenisine sunulmaktadır.

Bireylerin gerçek yaşamlarında paylaşım ve gizlilik arasında bir denge bulunur; ancak modern yaşam tarzlarıyla birlikte, fiziksel mahremiyet kavramı giderek sanal mahremiyet alanlarıyla yer değiştirmeye başlamıştır. Sosyal medya kullanıcıları artık sadece bilgi paylaşımı için değil, özel hayatlarını da sergileyerek mahremiyet sınırlarını genişletmekte ve hatta bazıları, herkesin erişebileceği şekilde paylaşımlar yaparak mahremiyet anlayışını zayıflatmaktadır.

Mahremiyet duygusu

Farklı açılardan da ele alınacak bir konudur aslında Mahremiyet... Kimine göre yalnızca yakınlık için kullanılsa da mahremiyet uzaklığında bir göstergesidir.

Nasıl mı olur dersiniz uzaklığın mahremiyeti?

Günümüzde sosyal medyanın gücüyle birlikte bireylerin iletişim alanları yalnızca bu mecralara dönüşmüş durumdadır. Bireylerin paylaşımlarına ulaşılması için eklenen güvenlik önlemleri sosyal mahremiyet yaratmayı hedeflemektedir. Sadece tanıdığı ve iletişimde olduğu kullanıcılar ile mahrem alan sınırını çizen kullanıcıların yanı sıra, milyarlarca insanın yasaksız ve engelsiz şekilde ulaşması adına mahrem alanını en uzaktaki çizgiler ile çizen bir kullanıcı da kendince mahrem alanını belirlemektedir.

Özel alan kavramı, bireylerin sosyal yaşantılarının önemli bir yönünü oluştururken, mahremiyet kavramının tanımlanması ve anlamı, kültürel, ahlaki, dini, bireysel ve

zamanın etkisi gibi çeşitli faktörlerin karmaşıklığıyla şekillenir. Bu nedenle, mahremiyet kavramının belirlenmesi, çeşitli faktörlerin etkileşimiyle biçimlenir. Sosyal medya platformları, genellikle izleme, sergileme ve gözleme unsurlarına dayandığı için, mahremiyet kavramının evriminde önemli bir rol oynamıştır. Sosyal medyada, gerçek ile sanal arasındaki ayırım giderek belirsizleşmiş ve kullanıcıların gerçek yaşamda paylaşmaktan kaçındıkları bilgileri daha kolay bir şekilde paylaşmalarına olanak tanımıştır; bu da mahremiyet kavramının gizlilik içeriğinin anlamını kaybetmesine yol açmıştır.

Sosyal medyada mahremiyet ve benlik

Sosyal medya çalışmaları genellikle dijital iletişim teknolojilerinin, bireylerin özel alanlarını ihlal ederek gözlemlesini kolaylaştırması üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya sıkça mahremiyeti tehdit eden bir unsur olarak görülmektedir. Popülerliklerini artırmak isteyen kullanıcılar sosyal ağlar üzerinden bilgi paylaşma, kendini sunma faaliyetlerinde bulunma ve profillerini genişletme eğiliminde bulunmaktadır. Ancak, bu tür faaliyetler sonucunda kişisel mahremiyet ve bireysel kimlik duygusu giderek zayıflamaktadır.

Sosyal medya kullanıcıları, sürekli etkileşimde buldukları bu platformları rahat ve özgürlük alanları olarak algılayabilirler. Bu nedenle, sosyal medya sitelerinde kişisel yaşamlarıyla ilgili her türlü bilgiyi, detayı, fiziksel konumlarını, çocuklarının fotoğraflarını, kişisel mücadelelerini ve hobilerini fobilerini samimiyetle paylaşabilirler. Ancak, bu bilgilerin paylaşılmasıyla, kullanıcılar istemedikleri tehlikelere açık hale gelebilirler; çünkü verilerinin nasıl saklandığı ve kullanıldığı konusunda yeterince bilgi sahibi olmayabilirler. (Türkoğlu, 2018).

Değişen mahremiyet şartları

Bireylerin mahremiyetinin ilk alanı genellikle evleri olmuştur. Kültürel normlarımıza göre, evimizin kapıları yalnızca en yakın kişilere, aile üyelerine ve akrabalara açıktır. Eskiden bu konuya büyük bir hassasiyetle yaklaşıldığı, evin en önemli mahrem alanlarından olan iç mekânların görüntüleri artık sosyal medyada geniş kitlelere sunulmakta ve bu durum normal karşılanmaktadır. Dahası, ev içinde çekilen fotoğraf ve videoların sosyal medyada

paylaşılması da yaygınlaşmıştır. Bu durum,

ev içi içeriklerin paylaşılmasının yaygınlaşmasıyla birlikte mahremiyet algısının kamusallaşmasına yol açmaktadır.

Sosyal medyada, çocukların uyurken, banyo yaparken veya bez değiştirilirken çekilen fotoğrafların paylaşımları artık genellikle olumsuz bir tepkiyle karşılanıyor. Bazı ebeveynler, çocuklarının doğumundan sonra veya doğum anında, haberi dahi olmadan çocuklarının görüntülerini paylaşabiliyorlar. Ancak, ebeveynlerin bu tür fotoğrafları paylaşarak takipçi sayılarını artırmaya ve bu yolla gelir elde etmeye çalışmaları hem etik açıdan hem de mahremiyet ve ahlaki değerler açısından uygun bulunmamaktadır.

Sosyal medya, hayatın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği için ebeveynlerin tamamen sosyal medyadan vazgeçmeleri beklenemez. Özellikle destek arayan genç anneler için, sosyal medya önemli bir destek kaynağı olabilir. Yoğun iş temposu ve yalnızlaştırıcı bir ortamda çocuklarını büyüten anneler için, sosyal medya çocuklarının fotoğraflarını paylaşma bir iletişim aracı haline gelir. Ancak, ebeveynlerin bu süreçte paylaştıkları içeriğin çocukları üzerinde olası olumsuz etkilerini göz önünde bulundurmaları gereklidir. Gelecekte çocuklar, paylaşılan içerikler nedeniyle utanç, endişe ve rahatsızlık hissedebilirler.

Sonuç olarak gelişen ve hızla hayata yön vermekte olan sosyal medya, bireyleri ve toplumları etkileyerek yönetmektedir. Bu yönetim paylaşım ihtiyacını beraberinde getirerek bireylerin sosyal alandaki mahrem alanlarını değiştirmektedir. Özellikle kuşaklar arası farkların önem kazandığı sosyal medya kullanımında yetişkin ebeveynlerin de çocukları kadar mahremiyet kontrolünü kaybetmeleri söz konusudur.

Bu durum kötü niyetli kişilerin arşivinde yer edinerek risk teşkil etmektedir. Bu mahremiyet alanının tekrar korunması ve doğru sınırlar ile yeniden çizilmesi adına toplumların ve sosyal medya kullanıcılarının gerekli eğitimler ile bilgilendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Budak, H. (2018). Sosyal Medya İletişiminde Mahremiyetin Serüveni. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(1), 146-170 <https://doi.org/10.15869/itobiad.350161>

Semiz Türkoğlu, H. (2018). Sosyal medya üzerinden mahremiyet farkındalığı ve değişimin ölçülmesine yönelik bir araştırma. Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences, 54, 163-189

<https://doi.org/10.26650/CONNECTIST408216>

Özbay, C., Terzioğlu, A., & Yasin, Y. (2011). Neoliberalizm ve mahremiyet Türkiye'de beden, sağlık ve cinsellik. İstanbul, Turkey: Metis Yayınları

Sosyal medya kullanıcıları, sürekli etkileşimde buldukları bu platformları rahat ve özgürlük alanları olarak algılayabilirler. Bu nedenle, sosyal medya sitelerinde kişisel yaşamlarıyla ilgili her türlü bilgiyi, detayı, fiziksel konumlarını, çocuklarının fotoğraflarını, kişisel mücadelelerini ve hobilerini fobilerini samimiyetle paylaşabilirler. Ancak, bu bilgilerin paylaşılmasıyla, kullanıcılar istemedikleri tehlikelere açık hale gelebilirler.

